

AYSEL GÜR MEN'İN ESERLERİNDE İLETİLEN DEĞERLER BAĞLAMINDA BİR İNCELEME¹

An Investigation in The Context of Values Transmitted in Aysel Gürmen's Works

Fırat YARDIMCIEL²

Ömer YILAR³

ÖZET

Bu araştırma bir çocuk edebiyatı yazarı olan Aysel Gürmen'in çocuk edebiyatı alanındaki yerini, önemini belirlemek ve ilettiği değerler açısından eserlerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaca göre araştırmanın problem sorusu "Bir çocuk edebiyatı yazarı olarak Aysel Gürmen ve eserlerinin çocuk edebiyatına katkıları nelerdir ve bu katkıları sağlayan değerler hangileridir?" şeklinde ifade edilmiştir. Bu çalışmada çocuk edebiyatında önemli bir yeri olan Aysel Gürmen'in eserlerinin ilettiği değerleri tespit etmek ve çocuk eğitimi açısından bu değerleri karşılaştırmalı olarak incelemek amaçlanmıştır. Çalışmada Aysel Gürmen'in eserlerinde çocuğa bakışı, kahraman olarak yer alan çocukların ortak özellikleri, eserlerinde öne çıkan karakterler ve yazarın eserlerinde yer alan evrensel değerler ile milli değerler tespit edilmiştir. Bu çalışmada çalışılan kaynaklar Aysel Gürmen'in hayatı ve 30 eserinden oluşmaktadır. İncelemenin sonucuna göre Aysel Gürmen ve eserlerinin çocuk edebiyatı alanında önemli bir yer tuttuğu tespit edilmiştir. Yazarın eserlerinde ele aldığı değerlere genel olarak göz atıldığında şu sonuçlara varılmıştır: yazar, eserlerinde evrensel ve kültüre özgü olan milli değerlere sıklıkla yer vermiştir. Bu da çocuklara ilettiği mesajlar açısından eserlerinin önemli olduğunu ortaya koymaktadır. En çok yer verilen değerler "sevgi" (anne, aile, hayvan, vatan, memleket...), "saygı", "bilimsellik" ve "doğa bilgisidir". En az yer verilen değerler ise "özgürlük", "tutumluluk" ve "bayramlar, gelenek ve görenekler" değerleridir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Değerler Eğitimi, Çocuk Edebiyatı, Eğitim, Aysel Gürmen, İnceleme.

ABSTRACT

This research has been prepared in order to determine the place and importance of Aysel Gürmen, a children's literature writer, in the field of children's literature and to examine her works in terms of the values she conveyed. According to this purpose, the problem question of the research is "As a children's literature writer, what are the contributions of Aysel Gürmen and her works to children's literature and what are the values that provide these contributions?" expressed as. In this study, it is aimed to determine the values conveyed by the works of Aysel Gürmen, who has an important place in children's literature, and to examine these values comparatively in terms of children's education. In the study, at the same time, Aysel Gürmen's view of children in works, the common characteristics of children as heroes, the prominent characters in his works, and the universal values and national values in the author's works were determined. The sources studied in this research consist of Aysel Gürmen's life and 30 works. According to the results of the study, it has been determined that Aysel Gürmen and her works have an important place in the field of children's literature. When the values that the author deals with in his works, the following conclusions are reached: The author has often included national values that are universal and culturally specific in his works. This reveals that his works are important in terms of the messages he conveys to children. The most frequently used values are "love" (mother, family, animal, homeland, hometown...), "respect", "scientific" and "natural knowledge". The least included values are "freedom", "thriftiness" and "holidays, customs and traditions".

Keywords: Values, Values Education, Children's Literature, Education, Aysel Gürmen, Analysis

¹ Bu çalışma 2015 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesinde savunulan "Bir çocuk edebiyatı yazarı olarak Aysel Gürmen'in eserleri üzerinde ilettiği değerler bakımından incelemeler" yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

² Dr. Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi, firatyardimciel@ardahan.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6163-1349>.

³ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, omery@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3560-0028>.

Giriş

Çocukların ayrı bir dünya olduğu, farklı düşünce yapılarına sahip olduğu kabul edilmektedir. Çocukların yaşlarına göre ilgi duyacağı yapıtları okumaları ve kendilerini geleceğe hazırlamaları gerektiği konusunda ortak bir fikre kavuşulmuştur (Aytaş, 2003; Akyol, 2003). Çocuklara özgü olan bu edebiyat alanını açıklayabilmemiz için öncelikle "çocuk" ve "edebiyat" kavramları üzerinde durmamız gerekir. Çocuk; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişim özellikleriyle çocuk edebiyatının niteliğini, kapsamını ve içeriğini belirlemektedir. Bu durumda "Çocuk kimdir?" sorusuna cevap olarak çocuk; *Türkçe Sözlük*'te "Bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşak." (TDK, 2022) olarak tanımlanır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne (Madde 1) göre, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır. Çocuk, iki yaşından ergenlik çağına kadar süren büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu veya henüz erinlik dönemine erişmemiş kız veya erkektir (Oğuzkan, 1987). Çocuk, toplumun dinamiği ve toplumun temel yapı taşıdır. Çocuğun öz kültürüyle yoğrulması ve geleceğe bilinçle hazırlanması kaçınılmazdır. Bu yüzden çocuklara kendi kültürel değerlerini çok iyi biçimde tanıtan yapıtlar sunulmalıdır. Bu da nitelikli çocuk edebiyatı eserleri ile mümkündür.

Temel Eğitim Döneminde bulunan çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturulan edebiyata "çocuk edebiyatı" denir. Çocuk edebiyatı çocukluk çağındaki insan yavrusunun duygu, düşünce ve hayallerini söz ya da yazı ile güzel ve etkili bir biçimde işleme sanatıdır. Çocuk edebiyatı; çocuğa okuduğu veya dinlediği yapıtlardan zevk almayı, çocuğa bilgi kazandırmayı ve çocuğa eserler aracılığıyla hayatı tanıtmayı amaçlar. Eserler sayesinde çocuklar hayatın acı tatlı yönlerini göğüslemeyi, zorluklarla baş edebilmeyi öğrenir. Keza çocuk edebiyatı, "Çocuğun fikir ve sanat eğitimine katkıda bulunarak çocukta sanat duygusu ve üstünlüğü uyandıran, tekniği, ilkeleri olan, güzel ve etkili ürünlerden oluşan edebiyattır" (Gökşen, 1980, s. 87).

Okuma zevk ve alışkanlığı kazandırılmaya çalışılan çocuğa, okuyacağı eserlerin çok iyi seçilmesi gerekir. Çocuk; yaşadığı toplumun değerlerine uygun kitaplara yönlendirilmelidir ki birey olma yolunda, toplumsal değerlere uyum sağlamada zorluk çekmesin ve okuduğu kitaplarla sosyal hayatın farkına varabilsin. Kitaplar çocuklara anne, baba ve kardeş dışında ilişki kurabileceği yeni arkadaşların, komşuların yer aldığı çevreyi tanıtır. Bu ilişkileri içinde sorunların, sevinçlerin, dayanışmanın, paylaşmanın olduğu değişik durumlarla örneklenirken çocuk için yeni yaşam kesitleri oluşturur; çocuklara kendileriyle, çevresindeki yetişkinlerle, arkadaşlarıyla, kardeş/kardeşleriyle yaşayabileceği sorunların çözümüne ilişkin ipuçları sunar (Sever, 2003). Çocuklar okudukları kitaplardan arda kalanlarla; bir yandan yetenek yelpazelerini genişletirken diğer yandan da günlük yaşamlarını kolaylaştırıp renklendirirler (Gürmen, 1997). İyi bir çocuk kitabı, çocuğun kendisini daha iyi tanıması, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesi ve kişiliğini geliştirmesi için ona kılavuzlukta bulunurken, çocuğun yaşamın değişik yönlerini öğrenmesinde, türlü insan tiplerini tanımada, başka ülkeler ve toplumlar üzerinde bilgi edinmesinde çok zengin imkânlar sağlar (Şirin, 2000).

Aysel Gürmen'in Eserleri

Aysel Gürmen, çocuklar için yazmış olduğu seri şeklindeki öykü kitapları ile tanınmaktadır. Yazarın okul öncesi ve ilkokul çağı çocukları için yayımladığı birçok kitabı vardır. Aysel Gürmen'i diğer yazarlardan farklı kılan yönü ise çocukları hedef alarak yazdığı yerli çizgi romanlarıdır. Aysel Gürmen'in araştırmaya dâhil edilen başlıca eserleri aşağıda sıralanmıştır.

Tablo 1. Aysel Gürmen'in Eserleri

Aysel Gürmen'e Ait Olup Çalışmada İncelenen Çocuk Eserleri İsimleri

Ormanda Sabah	Ninem Örgü Örüyor	Selen'in Çiftliği
Kim Kime Ne Dedi	Ninemin Kilimi	Dereden Tepeden Dereliköy'den
Altın Uçurtma	Selen Sayı:1	KMG-8
Popi'nin Yatağı	Selen Sayı:2	Selen Büyüyor
Minnoş Anne Oldu	Selen Sayı 3: Küçük Korsan	Selen Kıbrıs'ta
Kuli'nin Rüyası	Keskin Gözlü Selen	Bizim Komşular Çok Komik
Şıkırdak'ın Çıngırağı	Selen Abla	Kıprık Tavşan
Padişahın Ebrusu	Selen'in Doktor Dedesi	Selen'in Ormanı
Selen'in Dileği	Selen'in Anneanesi Geliyor	Ninemin Yaylası
Ninemin Hazinesi	Selen Tatilde	Ninemle Hayvanat Bahçesinde

Aysel Gürmen'in Eserlerinde Çocuk

Aysel Gürmen, eserlerinde çocuğu hayatın merkezine yerleştirmiş ve evrenin asıl temsilcilerinin çocuklar olduğunu ortaya koymuştur. Bu sayede hayatın en önemli evrelerinin çocukluk dönemi ile başladığını gözler önüne sermektedir. Yazar çocukları en değerli varlık ve gelecek olarak görmektedir. Yazarın, çocuğu “gelecek” ve “en değerli varlık” olarak görmesi onun hayat felsefesinin bir yansımasıdır. Yazar, özne olarak çocuğa “gelecek” vasfını yükledikten sonra “çocuğu sevmenin” ve “çocuk tarafından sevilmenin” en büyük “mutluluk” olduğunu belirtir. Dolayısıyla geleceği şekillendirmek, çocuğu sevmek ve çocuk tarafından sevilmele mümkün olacaktır. Yazar bu noktada bir metot sunmaktadır. Bu yöntemin altında da çocuğa bakış açısını belirtmiştir. Nesillerin eğitimi göz önüne alındığında bu yöntemi eğitimciler, öğretmenlere ve ebeveynlere teklif etmektedir. Yazar küçüklüğünden beri çocuk edebiyatı yazarı olmak istemiştir. Bu duruma sebep olarak kuşkusuz iki kız çocuğu annesi olması da etki etmiştir. Yazar, çocuğa bakış açısını ve neden bu mesleği seçtiğini *Dereden Tepeden Dereliköy'den* adlı eseriyle en güzel biçimde aktarmıştır:

Ben yattığım yerde, kimseye belli etmeden sessiz sedasız ağlıyordum. Diğer çocukların hepsi uyumuştü ama ben hiç uyumadım. Bütün gece konuşulanları dinledim. Konuşmalardan, çocukların hiçbir şey anlamadığını, üzülmediğini, kaygılanmadığını, acı çekmediğini düşündüklerini anladım. Ve o gece, büyüdüğüm zaman bir kitap yazmaya; çocukların yaşananlardan nasıl etkilendiğini anlatmaya karar verdim (Gürmen, 2008b, s. 67).

Aysel Gürmen'in eserlerindeki çocuklar genellikle 2-14 yaş aralığında yer almaktadırlar. Yaşamı somut bir biçimde algılamaya çalışan ancak yetişkinlerin kullandığı mecaz anlamlı sözcükleri anlamada sıkıntı çeken, doğa ve bilime meraklı, sevginin her şeyin ilacı olduğunu kavrayan, aile ve aile birliğine, gelenek göreneklerine, çevre bilincine sahip çocuklar, yazarın eserlerindeki çocuk kahramanlarının ortak özelliklerindedir. Aysel Gürmen'in eserlerini incelediğimizde öne çıkan karakterler genellikle kız çocuklarıdır. Kız çocukları arasında eserlerinde en çok yer verdiği karakter kızıyla aynı adı taşıyan Selen'dir. Selen ve Selen'in hikâyeleri dizi hâlinde gelişim özellikleri göz önüne alınarak,

yaşamının her evresi anılarıyla süslenerek yayımlanmıştır. Selen kahramanı; afacan, meraklı, akıllı, her şeyi sorgulayan, kitapları seven, anne ve babasının sözünü dinleyen bir kız çocuğunu yansıtmaktadır. Yazarın büyük kızı ile aynı adı taşıyan ve Selen kadar olmasa da eserlerinde önemli bir yere sahip olan diğer karakter ise Sevinç'tir. Sevinç kardeşi kadar afacan olmayan, çalışkan, ödevlerini yapan, kardeşine yol gösteren ve Selen'in soruları karşısında sabırlı olmaya çalışan aynı zamanda saygılı bir kız çocuğu karakterini yansıtmaktadır.

Yazarın gençlik romanı olarak yayımladığı ve farklı kuşaklardaki gençlerin hayallerini, gelecek kaygılarını, pişmanlıklarını ve her seferinde yeniden yeşeren umutlarla bezeli hayatlarını anlattığı eseri olan *KMG-8*'de ise ana karakter Yavuz'dur. Yavuz; insanları koruma, kollama, yardım etme, çocuklara karşı sevgide, büyüklere karşı saygıda kusur etmeyen ve aldığı görevi başarıyla yerine getiren bir delikanlıyı temsil etmektedir.

Yazarın eserlerinde öne çıkan bir diğer karakter grubu ise hayvanlar ve hayvan topluluğudur. Bu karakterler ise filden aslana, arıdan gergedana kadar geniş bir alana yayılan hayvanlardır. Özel konulu kitaplar dizisi başlığı şeklinde yayımlanan eserlerdir bunlar. Hayvan karakterlerin yer aldığı eserlerinde *Kuli'nin Rüyası*'ni ele alırsak Kuli ailenin en küçüğüdür ve korkulu yaş dönemini yaşamaktadır. Dolayısıyla rüyalarından korkarak uyanmaktadır. Ailenin en yaşlısı olan Bozo adlı karakter ise Kuli'nin sorunlarına çözüm üretmeye çalışan bir bilge, aile birliğine değer veren, yardım etmekte geri kalmayan ve çocukları seven bir karakteri yansıtmaktadır.

Son olarak yazarın eserlerinde öne çıkan karakter ise "Nine"dir. Ninem Dizisi; *Ninemle Hayvanat Bahçesinde*, *Ninem'in Kilimi*, *Ninem'in Hazinesi*, *Ninem Örgü Örüyor* kitaplarından oluşmaktadır. Bu serideki hikâyelerde nine olarak değerlendirilen karakter; bilgeliği, çocuklara karşı olması gereken sevgiyi, aile birliğine önem vermeyi, aile geçmişini yaşatmayı temsil edip; gelenek ve göreneklerine sahip çıkan, her soruna bir çözümü olan sevimli bir karakterdir. Özellikle *Ninem'in Kilimi* adlı kitapta, geçmişte edebi eserlerden olan "anının (hatıra)" yerine geçen kilimdeki süslemelerin insan hatıralarını nasıl canlandırdığı somut bir şekilde gözler önüne serilmektedir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Aysel Gürmen'in eserlerinin ilettiği değerler bağlamında incelenmesi ve Aysel Gürmen'in eserlerindeki çocuk eğitimi ile ilgili konuların saptanmasıdır. Ayrıca Aysel Gürmen'in eserleri ve sanatının da incelenmesi amaçlanmaktadır. Böylece Aysel Gürmen'in çocuk edebiyatı içerisindeki yeri tespit edilmeye çalışılacaktır. Aysel Gürmen'in eserleri ve sanatı üzerine daha önce değerler bağlamında herhangi bir bilimsel çalışmanın yapılmamış olmasından kaynaklı boşluğun bu çalışma ile doldurulacağı düşünülmektedir. Yazarın çocuk eğitimine katkı sağlayan özelliklerinin incelenmesi de amaçlanmıştır.

Çalışmanın Önemi

Bu çalışmanın önemi şunlardır:

1. Daha önce Aysel Gürmen'in eserlerine ilişkin değerler eğitimi kapsamında bir çalışma yapılmamıştır.
2. Bu çalışma yazarın eserlerinde çocuk eğitimine ait bulguları araştırmak isteyenlere kaynaklık edeceği düşünülmektedir.
3. Dijitalleşen dünyanın getirdiği kültürel değişimler ulusal ve evrensel değerleri erozyona uğratmaktadır. Bu problemin çözümü ise değerlerin çocuklara doğru bir şekilde aktarılmasından geçmektedir. Çocuklara değerleri aktarmanın yolları ise, çocukların okudukları kitaplar ve izledikleri çizgi filmler olarak düşünülmektedir. Bu minvalde çocuk kitapları konulu araştırmaların önem arz ettiği düşünülmektedir. Yapılan araştırma, çocuklara aktarılan değerlerde kullanılacak kitaplar için kaynak görevi görecektir.
4. Bu çalışmanın aynı zamanda, 2010 yılında gerçekleştirilen 18. Milli Eğitim

Şurasında "Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi"nin 29. Maddesinde geçen "Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir." ifadesine de hizmet edeceği düşünülmektedir.

Sınırlılıkları

1. Araştırmamız Aysel Gürmen'in baskısı yapılan otuz kitabıyla sınırlandırılmıştır. Basımı olmayan diğer kitaplarına ulaşamamıştır.
2. Araştırmamız konuyla ilgili incelediğimiz yazılı kaynaklarla sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma tekniklerinden faydalanılmıştır. Nitel araştırmalar; herhangi bir olayın, olgunun, durumun var olan koşulları içerisinde araştırılması ve değerlendirilmesidir (Yıldırım, 2010). Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi ile yapılmıştır. Doküman inceleme yönteminde yapılan işlemler: "Verilerin bulunması, bulunan verilerden seçimlerin yapılması, elde edilen verilerin değerlendirilmesi (anlamlandırılması), verilerin sentezlenmesi (Bowen, 2009)" şeklinde sınıflandırılabilir.

Verilerin Toplanması

Veri toplarken fişleme tekniği ile bilgiler kaydedildikten sonra tasnif edilmiştir. Araştırmada öncelikle Aysel Gürmen'in eserleri tasnif edilmiştir. Yazarın eserleri ilettiği değerler açısından incelenip bu alanın özelliklerini tespit etmeye yönelik fişleme yapılmıştır. Millî Eğitim'in belirlediği değerler (Balat ve diğerleri, 2012) ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen değerler (MEB, 2005) harmanlanarak oluşturulmuştur. Araştırmanın konusu olan değerler eğitimi, kök değerler, Türkçe dersi öğretim programları ile ilgili süreli yayınları, tezleri, makaleleri ve kitapları araştırmak suretiyle alanyazın taraması yapılmıştır.

Eğitim programları hazırlanırken toplumun değerlerinin çocuğa kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu değerler aile birliğine önem verme, sevgi, saygı, misafirperverlik, sorumluluk gibi değerlerdir. Söz konusu olarak ele alınan değerler, İlköğretim Türkçe ders kitaplarında metinlerin ilettiği değerlerdir (Külünkoğlu, 2010). İçerik analizi türü ile gerçekleştirilen araştırmada Aysel Gürmen'in ele alınan 30 kitabı, değer kategorileri açısından sınıflandırılmıştır. Bu değerler, sevgi, doğa bilgisi, estetik, bilimsellik, sorumluluk, saygı, yardımseverlik, duyarlılık, dayanışma, temizlik, dürüstlük, çalışkanlık, toplum kurallarına uyma, sağlıklı olmaya önem verme, yaşama sevinci, özgürlük, insanlık yararına çalışma, tutumluluk, misafirperverlik, aile birliğine önem verme ve bayramlar, gelenek ve görenekler şeklindedir.

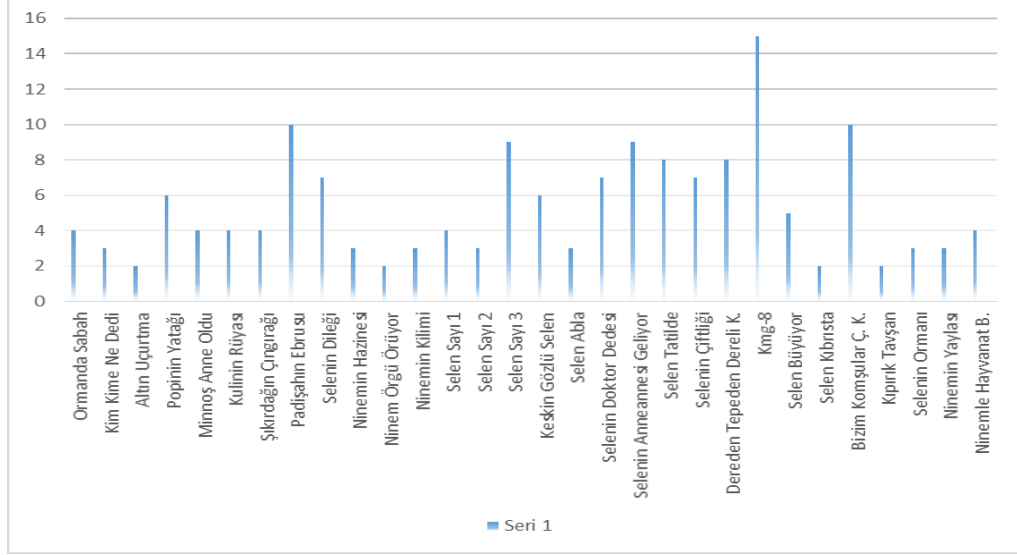
Verilerin Analizi

Araştırmada Aysel Gürmen'in eserleri 21 değer bağlamında içerik analizine tabi tutulmuştur. Şahin (2013, s. 188) içerik analizinin amacını "Toplanan verileri açıklayacak kavramlar ve ilişkilere ulaşmakla birlikte belirli kavramlar ve temalar etrafında benzer verileri toplayıp bu verileri okurun anlayacağı bir düzene koyarak yorumlayabilmek" şeklinde açıklamaktadır. Türkçe ders kitaplarından ve Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programından yola çıkarak seçilen değerler yazarın eserlerinde araştırılmış ve sonuçlar ortaya konulmuştur. Eserlerde tespit edilen kök değerlerden alıntılar yapılarak örneklendirilmiştir.

Bulgular

Aysel Gürmen'in, incelenen eserlerinde bütün değerlere (21 değer) yer verildiği tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde bazı değerler her kitapta yer alırken bazı değerler ise kitaplar arasında farklılık göstermektedir. "Sevgi, saygı, doğa bilgisi, duyarlılık" kitaplarda sıklıkla yer alan değerlerdir. "Özgürlük; tutumluluk; bayramlar-gelenek ve görenek" değerleri ise kitaplar içerisinde en az yer verilen

değerler olarak tespit edilmiştir. İncelenen eserlerde ana karakterlerin özgürlüklerine dair herhangi bir kısıtlanma görülmemektedir. Bu değerlerin kitapların geneline yayıldığı, Selen başta olmak üzere ana karakterlerin kişiliği ve yaşam şekli ile okuyucu kitlesine sunulduğu görülmektedir. Aysel Gürmen'in eserlerinde iletilen değerlerin sıklığını gösteren grafik aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1: Aysel Gürmen'in eserlerinde geçen değerlerin sıklık grafiği

1. Evrensel Değerler

1.1. Sevgi

İncelenen 30 eserin tamamında sevgi değeri alt boyutlarıyla tespit edilmiştir. Aile ortamında var olan duygular en çok o ailenin fertlerinden olan çocuklarına sirayet eder. Sevgi ortamını oluşturan anne ve babalar çocuklarının kişiliklerine olumlu katkılarda bulunmuşlardır. Sevgi ortamında büyüyen çocuk geleceğe bir adım önde başlar (Kayadibi, 2002).

Sevgi değeri ile ilgili alanyazın taraması yapıldığında, sınırları kesin olarak belirlenmiş veya bütün araştırmacıların fikir birliğine vardığı tek bir tanım söz konusu değildir. Ancak sevgi kavramı birbirine yakın ifadelerle dile getirilmiştir. *Türkçe Sözlük*'te, "İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu" olarak tanımlanırken, Fersahoğlu ve Demir'in (2012) yaptıkları çalışmaya göre ise sevgi, bireyin herhangi bir durumda karşılık beklemeden bir şeye yakın ilgi gösterme veya başkalarının iyiliğini ve mutluluğunu istemesidir. *Selen Büyüyor 1* eserinde Selen'in okula karşı duyduğu sevgi Selen'in ağızından anlatılmaktadır:

Sizinle birlikte ben de büyüdüm; önce yuvaya gittim, sonra da okula başladım. Hiç istememiştim okula başlamayı. Çocukluk işte... Annemden ve alışık olduğum çevreden, özellikle de yuvamdan ayrılmak zor gelmişti bana. Korkmuştum açıkçası. Okula gitmeseydim neler kaçıracağım aklıma geldikçe beni okula gitmeye yüreklendiren herkese teşekkür ediyorum (Gürmen, 2008İ, s. 7).

1.2. Doğa Bilgisi

İnsanoğlu sürekli doğa ile bir temas hâindedir. İnsan ve doğa arasındaki ilişkiyi ve bireyin doğaya bakışını anlamak için sosyal bilimler ve doğa bilimleri; araştırmacıların anlamlı sonuçlara ve uygulamalara ulaşmasını sağlayabilir (Kloek vd., 2017). *Türkçe Sözlük*'te doğa kavramı, "(1) Kendi kuralları çerçevesinde sürekli gelişen, değişen canlı ve cansız varlıkların hepsi, tabiat, natür; (2) İnsan eliyle büyük değişikliğe uğramamış, doğal yapısını koruyan çevre, tabiat" şeklinde tanımlanırken doğa bilgisi ise "tabiat bilgisi" şeklinde tanımlanmıştır. Doğanın

korunması ancak bireye doğa bilinci ve doğa sevgisi kazandırılarak başarılabilir. Doğa korumacıları, doğanın korunmasının bireysel ve toplumsal desteğin ve katılımın sağlanmasıyla başarılacağına inanmaktadır (Kloek vd., 2017). Bu minvalde toplumun geleceğini elinde bulunduran çocukların, doğa sevgisini kazanması ve doğa bilincine ulaşması gerekmektedir. Bu durumda ancak çocukların okudukları, izledikleri ve katıldıkları eğitim programları ile sağlanabilir. Bunu sağlamanın en iyi araçlarından biride şüphesiz çocuk kitaplarıdır. Aysel Gürmen'in 16 eserinde doğa bilgisi ayrıntılı olarak sunulmuştur. Yazar, hayvanların en bilindik ve ön plana çıkan özelliklerini çocuklara aktarmaya çalışmıştır. Böylece çocuklarda doğaya ait şemaların doğru kurulmasına katkıda bulunmuş yanlış öğrenmelerin önüne geçilmiştir.

*Selen'in Çiftliği'*nde doğa ve doğa bilgisi farklı biçimlerle ele alınmıştır:

Bu bir bibi, dedi annem. Daha da çok güldük. Herkes bibiyle ilgili soru yöneltti anneme. Bibi mi? Bibi de nedir? Bibi kuş değilse nedir? Bibi diye bir şey duymadım ben. Annem de çok ilgilenmedi bibiyle. Koltuğa oturup geriye yaslandı. Yorgundu besbelli. Bibi, hindi yavrusudur. Siz ne dersiniz bilemem. Bizim oralarda *bibi* deriz yavru hindilere. Yumurtadan çıkalı on gün falan olmuştur. Kutuya koyduğumuz yiyecekleri yemez. Bir tek haşlanmış yumurtanın beyazını ve teleme yer. Dila hemen fırlayıp mutfağa koştu. Yumurta haşlamaya gitmişti herhalde. Hepimiz ilgiyle annemi dinliyorduk. Sütü ısıtıp içine birazcık peynir mayası karıştırırsanız, birkaç saat sonra süt, yoğurt kıvamına gelir. Bizim köyde buna teleme denir. Buralarda ekşimik diyorlar. Dila maya bulamayınca, kardeşi Ceylan; hadi babacığım, sen git bize peynir mayası bulup getir, dedi (Gürmen, 2008j, ss. 77-78).

1.3. Estetik

Estetik, bireyde hoş duygular uyandıran, bireyin zevk alma yetisini geliştiren ve bu yetiyi harekete geçiren bir güçtür. Koç (2009) yaptığı çalışmada estetik kavramını hem tabiatta hem de sanatta ahenkle ifadenin mükemmel bir buluşması şeklinde tanımlamaktadır. Çocukların güzellik anlayışı, sanata bakış açıları ve sanata karşı duruşları estetik değeri ile kazandırılabilir. Çocukların okudukları edebî eserlerin estetik değerine yeterince yer vermesi ve bu anlamda doyurucu olması bireysel ve toplumsal gelişim için gereklidir. İncelenen eserlerde estetik değeri çok az yer verildiği görülmüştür. Yazarın sanat ve estetiğe dair çocuklarda algı oluşturabilme açısından en önemli eseri *Padişahın Ebrusu'*dur:

Padişah, biraz düşününce her şeyi anımsamış. Bu köşkün yapılmasını emrettiğinde, daha gencecik bir padişahmış. Sonraları koskoca ülkesini yönetirken, köşkü de Ebru Ustası'nı da unutup gitmiş. Ebru Ustası, Küçük Şehzade ve Valide Sultan karşılarında padişahı görünce çok şaşırmuşlar. Özellikle de Ebru Ustası. Onca yıldır Padişah hiç ziyaretine gelmemiş, arayıp sormamış onu. Yine de hemen Padişah'ı, onun için beklettiği ve hiç kimseyi oturtmadığı sediri gösterip buyur etmiş. Padişah oturup, büyük bir ilgiyle ebru yapan eşini ve oğlunu izlemeye başlamış. İzlerken bile, bir sakinlik, bir huzur gelmiş üzerine. Hiç de zor bir iş gibi görünmüyormuş uzaktan. Ben de ebru yapabilir miyim? diye sormuş. Padişah'ın bu isteğine hepsi çok ama çok sevinmiş (Gürmen, 2009a, s. 28).

1.4. Bilimsellik

Bilimsellik, bireyin bir fikri oluşturması veya belirlediği hedeflere ulaşması için belirli plan ve programlar dâhilinde hareket etmesi olarak tanımlanabilir. Bilimsellik, bir fikrin geliştirilme sürecidir (Sönmez & Akıncan, 2019). Bilimsellik aslında bir düşünme biçimi olarak değerlendirilebilir. Bu düşünme biçiminde bireyin bir sonuç çıkarması veya meydana bir ürün sunması için izlediği yoldur. Bilimsellik insanların sahip oldukları değerler arasında yer almaktadır (Sözcü, 2015).

Aysel Gürmen'in eserlerinde çocuklara doğru olan bilgiyi, çıkarımı, bilim yardımıyla bulma, akla yatmayan bir durumu kabullenmeme, sorgulama gibi

düşünmeyi geliştiren ve bilimsellik içeren kavramlar kazandırmaya çalıştığı görülmektedir. Bilimsel veriler hep dikkate değer kabul edilmiş ve bu durum çocuklarda da bilimin önemine dair şemalar oluşturmuştur. *Keskin Gözlü Selen* eserinde hastalıklara yönelik bilimsel bilgiler verilmiştir:

Ah, ah! Zavalıcılık raşitik olacak bu kafeste. Bacaklarının güçlenmesi için bol bol yüzmesi gerekir. Anne bakımına gereksinimi var bunun. Hasan! Ne yapsak acaba? Ona ilaçlar, vitaminler veriyoruz, veterinerlere kontrole götürüyoruz. Tonla para harcıyoruz işte (Gürmen, 2001, s. 50).

1.5. Sorumluluk

Sorumluluk, bireyin görev ve sorumluluklarını üstlenmesi veya bulunduğu davranışlarda meydana gelen sonuçları üstlenmesidir. Aysel Gürmen'in eserleri çocuklara sorumluluk sahibi olma, sorumluluklarını aktarma ve bu bilince varmalarını sağlama açısından çok değerlidir. *Selen'in Anneannesi Geliyor* da sorumluluk şu şekilde ele alınmıştır:

Dişlerimi fırçalamayı unuttur muyum hiç? Unutursam televizyonda gördüğüm o iğrenç canavarlar ağızma doluşup dişlerimi çürütürler. Anneme, televizyondaki canavarları öldüren diş macunu aldırıyorum hep (Gürmen, 2007b, s. 8).

Şıkırdak'ın Çıngırağı adlı eserde tembellik yapmamak ve sorumluluklarımızın farkına varıp ona göre davranmamız gerektiği hayvanlar üzerinden aktarılmaktadır:

Günler aylar geçiyor, Şıkırdak büyüyordu. Büyürken, çıngırağına olan sevgisi de büyüyor, hayranlığa dönüşüyordu. Babası bir gün, sen artık büyüdün Şıkırdak. Sanma ki çıngırağın bir oyuncak. Yalnızca düşmanlarını korkutmak için şıkırdat onu, yoksa arkadaşsız kalırsın ömür boyu, dedi. Ve ekledi, git bak kardeşlerinin yaptığı işlere, bir son ver artık bu tembelliğe (Gürmen, 2008c, s. 6).

1.6. Saygı

Türkçe Sözlük'te saygı kavramı: "Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram" şeklinde tanımlanmaktadır. Yazarın eserlerinde sevgi, doğa bilgisi, duyarlılık değerlerinden sonra en çok yer verdiği değerin saygı değeri olduğu görülmektedir. Saygı konusuna sıklıkla değinen yazar; büyüklere, çevreye, doğaya, insanlığa saygı duyma gibi çok geniş bir çerçevede okuyuculara bu değeri sunmuştur. *Selen'in Anneannesi Geliyor*'da insanların verdiği karara saygı duymak ve bunları duyarlılıkla karşılamak için iyi bir eğitimin güzel bir ahlakla beslenmesi gerektiği anlatılmıştır:

O gün, Orhan'la bir daha karşılaşmadım. Ertesi gün, yine bahçede gördüm onu. Aynı arkadaşları vardı yanında. Top oynuyorlardı. Hemen yanlarına koştum. Ben de sizinle oynayabilir miyim? diye sordum büyük bir sevecenlikle. Hayır! dedi hepsi birden. Orhan, biz kızlarla oynamayız, diye ekledi ve oyunlarına devam ettiler. Ben bir süre onu izledim. Olabilir, diye düşündüm. Neden olmasın? Erkek erkeğe oynamak isteyebilirlerdi (Gürmen, 2006b, s. 41).

1.7. Yardımseverlik

İnsanların bir arada yaşamasını sağlayan ve karşındaki bireye herhangi bir beklenti içine girmeden iyilikte bulunma durumu yardımseverlik olarak tanımlanabilir. *Türkçe Sözlük*'te yardım kavramı, "kendi gücünü ve imkânlarını başka birinin iyiliği için kullanma, muavenet" şeklinde tanımlanırken; yardımseverlik değeri ise "hayırseverlik" olarak tanımlanmaktadır. Yardımseverlik, gönüllüğü temel alarak her türlü iyiliği içinde barındıran ve

insanların diğer insanlara, hayvanlara ve doğaya karşı herhangi bir beklenti içine girmeden dayanışma ve iş birliği örneği olarak dile getirilebilir (Sönmez & Akıncan, 2019). Aysel Gürmen eserlerinde sıklıkla yardımseverlik değerine de yer vermiştir. Yazar, serlerinde çocuklara yardımseverliği işlemiş ve bu erdemi çocuklara hikâyelerinde yer yer serpiştirerek aktarmıştır. KMG-8'de yardımseverlik değeri şu şekilde işlenmiştir:

Hoş gelmiş sefa gelmiş. Göz kulak olun kadına. Olmaz mıyız? O bize Kerim Amcanın emaneti. Güzelce bakarız ona. Emrihak vakti olunca da Kerim amcanın yanına defnederiz. Onu da mı düşündün? Düşüneceğiz elbette, burası Kumrular Mahallesi, yalnız hayattayken değil ölünce de komşularımızı unutmuyoruz biz. "Parası pulu var mı kadıncağızın? Sıkıntı yaşamazsın." Yok yok! Para sıkıntısı yok. Kerim amcanın emekli maaşı yeter ona. Bir miktar da bankada para bırakmış rahmetli (Gürmen, 2013, s. 32).

1.8. Duyarlılık

Duyarlılık, duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlılık, hassaslık (TDK, 2022) olarak tanımlanmaktadır. İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar için hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda duyarlılık değeri yer almaktadır. Çocukların gelişiminde önemli yapı taşlarından olan çocuk kitaplarında "duyarlılık" değerine yer verilmesi önem arz etmektedir. İncelenen eserlerde sevgi ve doğa bilgisi değerlerinden sonra en çok yer verilen değer duyarlılıktır. İnsanların çevresinde var olan olay, durum veya sorunlara karşı hassasiyet göstermesi duyarlılığın simgesidir. *Selen'in Çiftliği* eserinde hindi yavrusuna yönelik duyarlılık şu şekilde ele alınmıştır:

Uçamıyor mu? Vedat Amca, "Uçamıyor Selen. O kadar uğraştım uçurayım diye ama uçmadı. Oysa kanatları sağlam." Nerden biliyorsun sağlam olduğunu? İyice inceledim. Kanatları sapasağlam, dedi Vedat Amca (Gürmen, 2008j, s. 74).

*Selen'in Anneannesi Geliyor'*da duyarlılık şu şekilde aktarılmaktadır:

Selen! Ağzından çıkan kulağın duysun. Ben yaramaz değildim, yalnızca hareketliydim. Ablamı sakinleştirmeliydim, yoksa suratını asar dururdu. İnsanların yüzlerinin asık olmasından oldum olası hoşlanmam. Annem de öyle söylüyor zaten. Sen yaramaz değil yalnızca hareketliydin. Ben yanlış söyledim, özür dilerim (Gürmen, 2006b, s.10-11).

*Selen'in Doktor Dedesi'*nde ise; bayramda büyükleri ziyaret etmek başlı başına bir gelenek ve değer olarak duyarlılık gerektirir: "Doktor dedem Çorlu'da oturduğu için, onu yalnızca arada sırada görebiliyorduk. Özellikle de bayramlarda ve yılbaşında onu ziyarete giderdik." (Gürmen, 2008k, s. 7).

1.9. Temizlik

Temizlik bilgisi sağlık tutumunu doğrudan etkilemektedir. Jang'ın (2007) yaptığı çalışmada, araştırma öncesinde temizlik ve sağlık eğitimi alan öğrencilerin sağlığa uygunluk tutumlarının daha yüksek olduğudur. Bu durum gösteriyor ki bireyin temizlik konusunda bilgili olması, o bilginin yaşama yansımaları demektir. Hijyenik olma ve sürekli temiz bulunmak insan olmanın gereklerinden biridir. Aysel Gürmen, eserlerinde okuyuculara yer yer temizlik bilincini aşılamaktadır. Birçok eserinde temizlik değerine yer veren yazar; temiz olmak, bulunulan ortamın temizliğine önem vermek, kişisel temizliklere dikkat etmek durumlarına yer vermiştir. KMG- 8'de temizlik çok açık ve net bir biçimde aktarılmaktadır:

Mıntika temizliği gerekiyor bu mahalleye! dediği anda oturduğu apartmanın kapıcısı Aydın, hemen diğer apartmanların kapıcılarını toplar, hep birlikte çevreyi temizlerdi. Kurumuş yapraklar, kâğıt parçaları, naylon poşetler, çikolata ve şeker ambalajları, izmaritler, ne var ne yoksa hepsini çöp poşetlerine doldurup çöpe atarlardı. "Albayımın emri, mintika temizliği

yapıyoruz." derlerdi ne yaptıklarını soranlara. Öyle ya sokakları temizlemek kapıcıların görevi değildi. Belediyenin temizlik işçileri Kumrular Mahallesi'ni çok severdi. Haftada bir geldiklerinde bütün gün parkta otururlar, kendi gibi belediyenin bir çalışanı olan İbrahim'in kulübesinde demlediği çaydan içerler, sohbet ederlerdi (Gürmen, 2013, s. 64).

1.10. Dayanışma

İncelenen eserlerde sıklıkla yer verilen değerlerden biri de dayanışmadır. *Türkçe Sözlük*'te dayanışma değeri, "Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması" olarak tanımlanmaktadır. Aysel Gürmen eserlerinde dayanışmanın önemini gösteren kısa bölümlere yer yer değinmiştir. *KMG-8*'de dayanışma şu şekilde işlenmiştir:

Neden olmasın? Ama sen de benim için bir şey yapacaksın. Ne istersen yaparım abi. "Bizim evdeki müzik setinin hoparlörleri cızırdamaya başladı. Öncelikle onları bir hallet." Hallederim de... Abi siz artık o müzik setini değiştirseniz. Nasıl değiştirelim oğlum, babam hala plak dinliyor. "O plakları elektronik ortama aktarsak?" (Gürmen, 2013, s. 24).

Teşekkür ederiz Yavuz. İlaç gibisin Emrecan için... "Rica ederim Ayşe Teyze. Ali amca da zamanında bana ilaç gibi geliyordu. Bu işler parayla değil sırayla..." (Gürmen, 2013, s. 110).

1.11. Dürüstlük

Dürüstlük, bireyin kendi ekonomik çıkarları için diğer insanları kandırmaması ve olduğundan farklı görünmemesidir (Bakırcıoğlu, 2016). Dürüstlük bir karakterin yapıtaşlarından birini oluşturur. Dürüstlük, yalan söylememe ve her şeyde doğru olanın peşinden gitmektir. Bu nedenle 0-6 yaş grubundaki çocuklara bunu aşılacak gerekmektedir. Aysel Gürmen de eserlerinde dürüstlük değerine değinmiştir. *Selen'in Anneannesi Geliyor*'da dürüstlük değeri şu şekilde işlenmiştir:

Eğer bana bir kardeş yaparsa, geceleri uyuyacağıma, sokağa çıkmak istemeyeceğime ve doğacak olan kardeşime bakmasına yardım edeceğime söz verdim. Sana inandı mı? "Annem bana güvenir. Biliyorsun ben verdiğim sözleri tutarım. Şimdiye kadar sana verdiğim sözleri tutmadım mı?" Tuttun ama zaten çok az söz veriyorsun. Elbette. İnsan tutacağı sözleri vermeli. Yoksa güvenilir bir insan olmaz. Ben doğunca sen uyumaya başladın mı? Eh! Sayılır. Uyumadığım zamanlarda uyuyormuş gibi yapıyordum. Sokağa çıkmama da gerek kalmamıştı (Gürmen, 2006b, s. 17).

Selen Sayı 3 Küçük Korsan'da dürüstlük daha çok yalan söylememe üzerine kurulmuştur:

Vallahi billahi, iki gözüm önüme aksın ki ben böyle bir şey söylemedim. Sen bu çocuğu tanımıyorsun anne. Beni azarlayasın diye yalanlar uydurup duruyor. Sen de ona inanıyorsun. Ben yalan söylemiyorum. Hiçbir şey uydurmuyorum. Ona inanma anne! Selen yalan söylüyor baba! "Hayır! Yalan söylemiyorum." (Gürmen, 2007d, s. 28).

1.12. Çalışkanlık

Aysel Gürmen eserlerinde çocuklara kazandırılmaya çalışılmış olan bir başka değer ise çalışkanlıktır. Çalışkanlık değeri birçok anlamı barındırmaktadır. *Selen'in Anneannesi Geliyor*'da çalışkanlık değeri olarak şu şekilde yansıtılmıştır:

Öğretmenimizin ev ödevi olarak verdiği ve tek başımıza çözmemizi istediği problemleri büyük bir zevkle çözmüştüm. Anneme ve ablama bile göstermemiştim. Batuhan kontrol etmek istedi ama kontrol ettirmedim, çünkü hiç gerek yoktu; hepsini de doğru çözmüştüm. Her problemi en az beş kez ve işlemleri de defalarca kontrol etmiştim. Tıpkı öğretmenimin dediği gibi. Heyecanla sonuçları bekliyordum. Hiç kuşkusuz öğretmenim kırmızı kalemle "Aferin" yazacaktı kâğıdım. Öyle güzel "Aferin" yazıyor ki öğretmenimiz,

görseniz bayılırsınız. Yazdığım kompozisyonların çoğunda yıldızlı aferin var. Matematikte henüz tek bir aferin bile alamadım. Ama bu kez gerçekten aferin bekliyordum. Öğretmenin ödev kâğıtlarımızı dağıtırken heyecandan kalbim duracaktı. Bütün arkadaşlarıma tek tek kâğıtlarını dağıttı, benimki yok. Batuhan, Elif ve Sarp yıldızlı aferin almışlardı (Gürmen, 2006b, s.26-27).

Bizim Komşular Çok Komik eserinde çalışkanlık zihinsel aktiviteleri değil aynı zamanda fiziksel aktiviteyi de içine alacak şekilde işlenmiştir.

1.13. Toplum Kurallarına Uyma

İnsan sosyal bir varlıktır ve sosyal düzende yaşamını sürdürür. Ancak toplumsal düzen ve bütünlüğün sağlanması için belirli ahlaki kodlara ve etik değerlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kodlardan biride toplum kurallarına uyma değeridir. Bireyler yaşadıkları toplumlara ait birer parçadır. Bu nedenle kişiler yaşadıkları topluma ayak uydurmak, yaşadıkları toplumlara ait olan kuralları içselleştirmek zorundadır. Toplum kurallarına uymayan bir birey, toplumdan soyutlanır. Toplum kurallarına uyma bilinci ve farkındalığı küçük yaşlarda çocuklara aktarılmalıdır. Aysel Gürmen'in eserlerinde bu farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. *Selen'in Doktor Dedesi* eserinde trafik kuralları aktarılmıştır:

Ooo! Hoşgeldiniz küçük hanım. Bu seferlik bilete gerek yok hanımefendi. Bir durak sonra ineceksiniz nasılsa. Gelecek sefere iki bilet veririsiniz olur biter, dedi. Annem teşekkür ettikten sonra beni otobüsün arkasına doğru iteklemeye başladı. Arkada duralım da otobüs durunca inmesi kolay olsun (Gürmen, 2008k, s. 35).

1.14. Sağlıklı Olmaya Önem Verme

Bireyin sağlık tutumları hem kendileri için hem de toplum için gereklidir. Çocukların sağlıklı olma konusunda kazanacakları bilinç içinde oldukları çevre ile de yakından ilgilidir. Bozkurt ve Sever (2016) ilkököl 4. sınıfta öğrenim yapan öğrenciler ile yaptıkları çalışmada, cinsiyet değişkeni bağlamında doğa sevgisi ve sağlıklı olma tutum puanlarının erkek öğrencilerde daha yüksek, kız öğrencilerde ise kişisel hijyen tutum puanlarının daha yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Aysel Gürmen eserlerinin birkaçında sağlıklı olma ve sağlığa önem verme değerini ele almıştır. *Selen Tatilde* eserinde Güneş'in sağlığımıza sunmuş olduğu katkılar dile getirilmiştir: "Ablam, Eylül ve Egemen denizde oynamaya başladılar. Annem yüzüstü yatıp sırtını güneşe vermişti. Güneş, sırt ağrılarına iyi geliyormuş. Ben hiçbir şey yapmak istemiyordum, canım çok sıkındı." (Gürmen, 2009c, s. 79). *Selen'in Dileği'nde* sağlığın önemi açıkça ifade edilmiştir: "Sağlık çok önemlidir. İnsanların yediği içtiği şeylerin sağlıklı olmasına dikkat edilmelidir. Salgın hastalıklar olursa, bunlara çare bulmak için çalışılır." (Gürmen, 2004, s. 35).

1.15. Yaşama Sevinci

Yaşama sevinci; bireyin topluma, kültüre, sanata veya sevdiği birine karşı yâda tabiata hatta bir kuşun ötüşünde, bazen çocukluk günlerinden kalan anılarına kısaca herhangi bir şeye karşı hissettiği güçlü tutku olarak tanımlanabilir. *Türkçe Sözlük'*te ise yaşama sevinci farklı iki anlamda kullanılmıştır: "Maddi, manevi mutluluk içinde yaşamak; durumundan, yaşantısından memnun olma duygusu." İnsanları ayakta tutan belki de en önemli olgulardan biri yaşama sevincini içinde barındırmasıdır. Yazar, yaşama sevinci değerini eserlerine yansıtmış ve eserlerinde bu değeri sıklıkla kullanmıştır. *Selen'in Anneannesini Geliyor'*da yaşama sevincine ait şu bölüm yer almaktadır:

Daha ne yapacaksın kızım? Adamın dengesini bozdun. Yaşam sevinciyle dolup taşan adam seninle on dakika geçirince altüst oldu. Onu yıllardır tanırım. Hiç böyle bir halde görmemiştim. Keşke ben de sizinle dolaşsaydım. Neler konuştunuz, söyle bakalım (Gürmen, 2006b, s. 70).

*Dereden Tepeden Dereliköy'*den eserinde yaşama dair şunlar yer alır:

Yapacak bir şey yok. Böyle çocuklar çok yaşamaz. En fazla on yıl. Fatma Nine doktorlara çok kızmıştı. Ruhsuz adamlar her şeyi bildiklerini sanırlardı. Nerden bileceklerdi ki Fatma Nine'nin bu çocuğu ne çok sevdiğini ve ona ne çok bağlı olduğunu. Fatma Nine, ömrü oldukça Mehmet'i yaşatmaya kararlıydı. (Gürmen, 2008b, s. 28).

1.16. Özgürlük

Özgürlük, bireyin başkalarının sınırlarını ihlal etmeden, kimseye zarar vermeden dilediği şeyi yapmasıdır. Özgürlük, herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumudur (TDK, 2022). Özgürlük bilinci eğitim ile kazandırılabilir. Aysel Gürmen'in eserlerinde özgürlük değerine çok az yer verilmiş olsa da ana karakterlerin yaşam biçimlerine bakıldığında özgürlük değerinin, sezdirme yoluyla dolaylı olarak verildiği gözlenmektedir. Özgürlük insanlara ait en önemli kavramlardan biridir. Özgür olma durumu yazarın eserlerinde işlediği değerlerden biridir. *Bizim Komşular Çok Komik* eserinde özgürlük ele alınmıştır:

Karısının ve çocuklarının şaşkınlığı ve endişeleri, Mahmut Amca'nın hiç umurunda olmadı. O, kendi bildiğini yaptı. "Ben özgür bir insanım. Bu dünyaya bir kez geldim ve istediklerimi yapmadan ölmeye niyetim yok" diyerek motosikletine atladığı gibi nereye gideceğini söylemeden çekip gitti. Sırrı Dede ve Sema Nine, "Üzülme, geçer. Yaş dönemi başına vurdu çocuğun. Biraz tozutup döner, siz hiç merak etmeyin," dediler. Gerçekten de öyle oldu. Birkaç gün sonra Mahmut Amca, toz toprak içinde, per perişan eve döndü. Özlem Teyze nerelerde olduğunu sorduğunda, ben özgür bir insanım, istediğim yere giderim, dedi (Gürmen, 2008a, s. 54).

1.17. İnsanlık Yararına Çalışma

Aysel Gürmen'in eserlerinde yer verdiği değerlerden biride insanlık yararına çalışma değeridir. Yazarın *Selen Sayı 3 Küçük Korsan* eserinde doğayı korumak gibi insanlık yararına çalışma ve hizmet verme aktarılmıştır:

Ooo! Durum çok fena. Simsiyah bir örtü yayıldııkça yayılıyor. Bir de ben bakayım. Vay hainler vay. Ne yapacağız şimdi? Ben deniz koruma ekiplerine haber verdim. Birazdan burada olurlar. Ama bizim denize yayılmakta olan zehirli atığı hemen denizden almamız gerekir. Bunun için yardımınız gerekiyor. "Tamam, o zaman. Sevinç sen dümene geç. Selen sen de gözcü kulesine çık." Hadi başlıyoruz! "Baş üstüne kaptan!" Ben hazırım kaptan! Tam yol ileriii! Savulun biz geliyoruz! Dayanın balıklar, sizi kurtarmaya geliyoruz (Gürmen, 2007d, ss. 18-21).

1.18. Tutumluluk

Çocukların sahip olduğu eşyaların değerini bilmesi, bu eşyaları ihtiyacı oranında kullanması ve gerekmediği zaman kullanmaması tutumluluk olarak değerlendirilebilir. Bireysel ve toplumsal refah için tutumluluk değeri gerekli ve zorunludur. Smith ve arkadaşlarının (2018, s.447-458) yaptıkları çalışmada, bireylerin müsriflik eğilimlerinin çocuklukta da mevcut olduğunu, 5-10 yaş arasında bulunan çocukların kısıtlı harcama eğilimleri ile harcama tercihleri arasında bir ilişkinin olduğunu dile getirmişlerdir. Bunun için çocukların doğru tercihlerde bulunması sağlıklı bir tutumluluk eğitimi ile mümkündür. Araştırmalar, tasarruf davranışının psikolojik değişkenlerin etkin olduğu bireysel farklılık perspektifinde şekillendiğini ortaya koymuştur. Okul öncesi yıllarda zihinsel beceriler ile çocukların tutumluluk algıları ilişkilendirilebilir. Çocukların bu yaşlarda kazandıkları ekonomik sosyalleşme yetişkinlik döneminde de görülebilmektedir ve yetişkinlerin bildirdiği tasarruf davranışları, çocuklukta kazandıkları tasarruf davranışlarıyla güçlü bir şekilde bağlantılıdır (Kamber, 2021). Tutumluluk değeri, yazarın eserlerinde en az yer verdiği değerler arasında gelmektedir. Tutumlu olma, var olan doğal ve maddi kaynakları israf etmeden

kullanma evrensel değerlerdendir. KMG-8'de tutumluluk şu şekilde ele alınmıştır:

Vallahi kolejlerde okumak bir yana, senin de bildiğin gibi gariban bir apartman çocuğu olarak büyüdüm ben. Hatırlıyor musun, üniversite sınavına bile tek başıma hazırlanmıştım. Keyfimden mi sanıyorsun? Dershaneye verecek paramız yoktu da ondan. Osman çok şaşkıncı. Yavuz'un anlattıklarına inanamıyordu. O ana kadar Şerafettin Bey'in cimrilğine yoruyordu gördüğü bazı şeyleri. Yavuz'un devlet okullarında okumasını, arabalarının eski püskü olmasını, harcamalarının çok kısıtlı olmasını, sıradan bir apartman dairesinde oturmalarını. Boş ver be Yavuz! Uçak mühendisi oldun ya sen ona bak. Öyle veya böyle üniversiteye gidebildin sen (Gürmen, 2013, s. 53).

2. Milli Değerler

2.1. Misafirperverlik

Anadolu'da yaşayan insanların karakteristik özelliklerinden biriside konukseverliktir. Misafir kavramı Arapçadan Türkçeye geçen ve *Türkçe Sözlük*'te konuk olarak tanımlanan değerlerden biridir. Konuk, bir yere veya birinin evine kısa bir süre kalmak için gelen kimseye denir (TDK, 2022). Konukseverlik, bireyin kendine karşı olan güven ve insan sevgisinin ortak bütünleşmesi olarak da ifade edilebilir (Sancak vd., 2013). Anadolu'da ayrı bir öneme sahip olan misafirperverlik değeri ev sahibi ve konuk arasındaki ilişkiye de etki etmiştir. Evlerin bereketinin gelen misafirlere bağlı olduğu düşüncesi hâkimdir. Aysel Gürmen'in incelenen eserlerinde, ulusal değerler arasında en çok yer verdiği değer misafirperverliktir. *Selen'in Anneanesi Geliyor* eserinde misafirperverlik ve komşularla ilişkiler şu şekilde aktarılmıştır:

Yeni gelen komşularımız için yemek pişirdim. Yemekleri alıp hoş geldiniz demeye gidelim. Yeni arkadaşınla da tanışmış olursun. Oturur birlikte yemek yersiniz. Yaşasın! Hadi gidelim. Keyfim yerine gelmişti. Annemin mis gibi kokan yemeklerini aldık ve üst kata çıktık. Çok zarif bir hanım karşıladı bizi. İnce, uzun, sarı saçlı, yumuşak sesli ve çok güzel konuşan bir hanımdı. Anneme defalarca teşekkür etti yemekler için. "Ev çok karışık ama lütfen buyurun, birlikte bir kahve içelim. Böylece ben de dinlemiş olurum." Zahmet olmasın size, dedi annem. Mutfağınız kurulmamıştır daha başka zaman içeriz. "Aaaa! Çok rica ederim buyurun. Mutfak kurulmadı ama elektrikli cezvem var, bir saniyede olur kahvemiz," diye ısrar etti. Salona geçip oturduk annemle. Etraf açılmamış kolilerle doluydu. Güzel komşumuz mutfağa, kahve yapmaya gitmişti. Komşumuz gerçekten çabuk yapmıştı kahveleri. Kusura bakmayın, tepsilerimi bulamadığım için elimde getirdim kahveleri, dedi ve elindeki kahvelerden birini anneme uzattı. Bana döndü ve "Selenciğim, Tayfun da yeni geldi okuldan, şimdi size güzel bir sofraya kurarım, birlikte yemek yersiniz." dedi (Gürmen, 2006b, ss. 78-80).

2.2. Aile Birliğine Önem Verme

Milli değerlerimiz içinde aile çok önemlidir. Toplumun yapı taşı olarak ailenin varlığı ve birlikteliği toplumsal düzen için zorunludur. Yazar da aile birliğini eserlerinde ele almıştır. *Selen Sayı 2* eserinde aile birliği, ailenin büyüklerine önem verme, onlara ziyaretlerde bulunma vardır: Geçenlerde dedemi ziyarete gitmiştik..." Ay!..Ay!..Ay!... Benim kızım ne çok büyümüş!... Kocaman olmuş! Evet, bence de çok büyümüş (Gürmen, 2007c, s. 3).

Kuli'nin Rüyası'nda aile ve aile olmanın önemi ve zor durumlarda aile fertlerinin kenetlenmesi, aile içindeki bir bireyin zor durumunda ailenin diğer fertlerinin de onun yanında olması durumu yansıtılmıştır: "Kuli, bir gece uykusundan ağlayarak uyandı. Ailesi telaşla etrafına toplandı. Kuli hem ağlıyor, hem de korkudan titriyordu. Annesi ona sarıldı ve ağlama canım! Korkacak bir şey yok. Yalnızca kötü bir rüya gördün" dedi (Gürmen, 2008d, s. 2).

2.3. Bayramlar, Gelenek ve Görenekler

Anadolu da bayram ve bayramları kutlama, bayramlara önceden hazırlık

yapma ve gelenek göreneklere sahip çıkıp onları nesiller boyu yaşatma hep önemsenmiştir. Gelenek, görenek ve bayramlar toplum kurallarını belirlemiş ve toplum içindeki bireylerin yaşadıkları topluma adapte olmalarını sağlayıcı unsurları ortaya çıkartmışlardır. Aysel Gürmen eserlerinde toplum ve millet olma bilinci aşıl原因 bu değerlere yer vermiştir.

Türk toplumunda sofrada ve sofrada kültürü çok önemlidir. Sofrada elinizden geldiği kadar tüm aile hep bir arada olur ve sofrada tartışmadan hoş sohbetler edilerek yemekler yenir. KMG-8'de de bu gelenek çok güzel bir biçimde işlenmiştir:

Şerafettin Beyler, Gülsen Hanım'ın özenle hazırladığı sofrada sessizce yemeklerini yediler. Bu evde sofrada asla tartışılmaz, kimse kimsenin canını sıkmazdı. Bu bir aile geleneğiydi. Yavuz, bazı geleneklere karşı çıksa da bu geleneğe büyük bir saygı duyardı. Tartışılan sofrada yenen yemeğin, insanın midesine oturduğuna inanırdı (Gürmen, 2013, s. 29).

Tartışma ve Sonuç

Aysel Gürmen, eserlerinde harmanlanmış bir şekilde verilen değerlere sıklıkla yer verdiği ve bu değerlerin çocuk kitapları ile topluma sirayet edeceğinin farkında olduğu görülmektedir. İncelenen eserlerde, toplumsal geleceği ellerinde bulunduran çocuklara ulusal ve evrensel değerlerin aktarılması ve çocukların bu değerler perspektifinde eğitilmelerinin önemli olduğu görülmektedir.

Araştırmada incelenen 30 kitabın tamamında kök değerlerin tümüne yer verdiği tespit edilmiştir. Bu değerler arasında "sevgi, doğa bilgisi, duyarlılık ve saygı" değerleri en sık rastlanan değer olma özelliği göstermektedirler. Bu dört değeri sırasıyla "bilimsellik, dayanışma, yardımseverlik, temizlik, misafirperverlik, toplumsal kurallara uyma" değerleri takip etmektedir. Yazarın eserlerinde en az yer verdiği değerler ise "tutumluluk, özgürlük, bayramlar-gelenek ve görenek" değerleridir. Özgürlük değerlerinin kitaplarda sezdirme yoluyla verildiği düşünülmektedir.

Alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde; Yaman vd. (2015), Öztürk (2013), Özbay ve Tayşi (2011), Karakuş (2015), Kumbasar (2011), Çelikpazu ve Aktaş'ın (2011) yaptıkları çalışmalarda en çok yer verilen değerlerin sevgi olduğunun görülmektedir. Biçer (2013), Moğul (2012), Batur, Sır ve Bek (2012), Bulut (2011)'un yaptıkları çalışmalarda en çok yer verilen değerlerin "sevgi ve saygı" değerleri olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların, bu araştırmada elde edilen sonuçlar ile benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.

Yılmaz'ın (2022) yaptığı çalışmada en fazla yer alan değerlerin sorumluluk değeri olduğu, incelenen eserlerde en az yer alan değerlerin ise adalet ve dürüstlük değerleri olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir çalışma ise Kutbay'ın (2022) çalışmasıdır. Araştırmada en çok tespit edilen değerlerin adalet, doğruluk ve sevgi; eserlerde en az işlenen değerlerin ise sorumluluk ve vatanseverlik değerleri olduğu görülmektedir. Korkut'un (2021) yaptığı çalışmada, incelenen dergilerde kök değerlerin her sayıda yer aldığı; ancak alt değerlerin birkaçının her sayıda yer almadığı tespit etmiştir. Türkmen (2012) çizgi filmlerin değer aktarımında önemli bir görev üstleneceği ve değer aktarımında çizgi filmlere başvurulması gerektiğini dile getirmiştir. Tümen (2018) yaptığı ve 149 değer tespit ettiği çalışmada, bireysel ve toplumsal değerlerin öğretiminde Naki Tezel masallarının yeterli ve kullanılabilir düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Çalışmalarda edilen bulgular ile yapılan çalışmanın sonuçları örtüşmektedir.

Siti Halimah (2019) yaptığı çalışmada, Upin&Ipin çizgi filminin İslami değerleri aktarmada yeterli olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Upin&Ipin çizgi filminin eğitici olduğunu da dile getirmiştir. Okumuş (2018) yaptığı çalışmada, derginin metinler aracılığıyla çocuklara evrensel, millî ve manevi değerleri aktarabileceği ve derginin bu yeterliliğe sahip olduğunu tespit etmiştir. Korkut'un (2021) yaptığı çalışmada değerlerin, dergilerin bütün sayılarında yer verildiğini, Türkçe dersi, Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programına göre kök değerlerin ve alt değerlerin dergide yer aldığını tespit etmiştir. 10 kök değer ve 35 alt değer

vermek istediği iletileri; bazı deyimlerin, atasözlerin, ilişki sözlerin ve kalıplaşmış sözleri karşıladığı görülmektedir. Ayrıca, dürüstlük değerinin en çok yer verilen değer olduğunu da belirtmiştir. Uzuner Yurt'un (2013) yaptığı çalışmada, "öykü kitaplarında en fazla yer alan değer duygular ve duyguların ifadesine yönelik değerler olduğu sonucunu elde etmiştir." Binyıl Şahin'in (2019) yaptığı çalışmada, Sabahattin Ali'nin eserlerini 10 kök değer açısından incelemiş ve değerlerin eserlerdeki dağılımına yönelik bulgular elde etmiştir. Ayrıca çalışmada en çok sevgi (%16,28) değerine yer verildiği dile getirilmiştir. Yapılan araştırmalarda elde edilen bulguların, Aysel Gürmen'in eserlerinde elde edilen bulguları desteklemekte olduğu görülmektedir.

Karakuşun (2015) yaptığı çalışmada "özgürlük" değerine hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Aynı şekilde Kumbasar (2011)'in yaptığı çalışmada en az yer verilen değerler arasında "tutumluluk değerinin" yer alması; Tekşan'ın (2012) yaptığı çalışmada "özgürlük" değerine yer verilmemesi bu çalışmada elde edilen bulgularla paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Keza çalışmada da en az yer verilen değerlerin başında tutumluluk değeri gelmektedir. Aynı şekilde Aysel Gürmen'in eserlerinde de özgürlük değeri tam olarak verilmemiş sadece değer hissettirilmeye çalışılmış olduğu görülmüştür.

Çalışmamızın genel çerçevesinden yola çıkarak ulaştığımız sonuçları maddeler hâlinde şöyle sıralayabiliriz:

1- Hayat hikâyesinden yola çıkarak yazarın çocukları yakından tanıma fırsatı bulduğu ve eserlerini sanat için değil geleceğin temsilcisi olarak gördüğü çocukları eğitmek için yazdığı tespit edilmiştir. Ayrıca eserlerinin büyük bir kısmını çocuk kitaplarının oluşturması da yine çocuk eğitimine verdiği önemi göstermektedir.

2- Aysel Gürmen çok yönlü bir yazardır. Sadece hikâye alanında eser yazmakla kalmamış aynı zamanda çizgi roman, ilk gençlik dönemi gençlik hikâyeleri de yazmıştır.

3- Gürmen, hikâyelerini mizahi bir anlayışla oluşturmuştur. Siyasi konulara pek girmemiş, daha çok günlük yaşamın sıradan konularını, çok yakından bildiği hayatın hazin ve gülünç taraflarını alaycı bir dille ve çocuk üzerinde bıraktığı somut etkileri çocuğun bakış açısı ve dünyası ile yansıtmıştır. Onun sade, yerli, sevimli, abartıya fazla kaçmayan düzeyli bir mizah anlayışı vardır.

4- Yazar, hayvanların ana karakterini oluşturduğu hikâye kitaplarında doğa ve çevre sevgisinin, müzik bilincinin, barışçıl ve sevgi dolu bir çerçevede yaşamın sınırlarını çocuk kahramanlar üzerinden çocuklara aktarmıştır.

5- Aysel Gürmen, özel konulu kitaplar dizisinde (*Popi'nin Yatağı, Kıvrık Tavşan, Şıkırdak'ın Çıngırağı, Altın Uçurtma, Kuli'nin Rüyası, Minnoş Anne Oldu, Leyla'nın Bahçesi*) kurulan güzel arkadaşlık öykülerinde, 3-6 yaş çocuklarının zıtlıklardan yola çıkarak, benzerlik ve farklılık kavramlarıyla tanıştırmıştır. Kavramların çocuklara yaşamın bütünlüğü içerisinde verilmesi, Aysel Gürmen'in okul öncesi çocukları için hazırladığı kitaplara ayrıcalık kazandırmıştır. İncelenen eserlerin etik değerler aktarımında önemli olduğu düşünülmektedir.

Aysel Gürmen ve eserlerinde yansıtılan değerler topluma uyumlu birey olma yolunda önemli bir teşvik oluşturmaktadır. Bu nedenle ilköğretim ders kitaplarında Aysel Gürmen'in eserlerine yer verilmelidir. Aysel Gürmen'in eserlerinde yer alan değerler ve bu değerlerin işleniş biçimleri çocuklarını eğitme konusunda sorumluluklar taşıyan anne ve babaya rehberlik etmektedir. Bu nedenle veliler bu eserleri önce kendileri okuyup ardından çocuklarına sunmalıdır. Benzer çalışmaların çocuk edebiyatı alanında eser veren diğer yazarlara ilişkin kitaplarda uygulanmasında fayda vardır.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. (2003). *Türkçe İlkokuma Yazma Süreci*. Gündüz Eğitim.
- Aytaş, G. (2003). Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 155-160.
- Bakırcıoğlu, R. (2016). *Ansiklopedik Eğitim ve Psikoloji Sözlüğü*. Anı.

- Batur, Z., Sır, A. N. & Bek, H. (2012). Nasreddin Hoca Fıkralarında Değer Yargıları ve Eğitim. *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume*, 7(3), 583-596.
- Biçer, S. (2013). *Değerler eğitimi açısından Mehmet Akif Ersoy'a ait "Safahat" adlı eserin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Binyıl Şahin, N. (2019). *Sabahattin Ali'nin eserlerinde değerler eğitimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis As A Qualitative Research Method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40.
- Bulut, S. (2011). *Atasözlerinin değerler eğitimindeki yeri*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çelikpazu, E. E., & Aktaş, E. (2011). MEB 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 6(2), 413-424.
- Fersahoğlu, Y. & Demir, M. A. (2012). *Din Eğitim ve Öğretiminde Duygu Eğitimi*. Çamlıca.
- Gökşen, E. N. (1980). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. Ezgi.
- Gürmen, A. (1997). *Popi'nin Yatağı*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2001). *Keskin Gözlü Selen*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2003a). *Kuli'nin Rüyası*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2003b). *Ninem'in Hazinesi*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2004). *Selen'in Dileği*. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Gürmen, A. (2006a). *Altın Uçurtma*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2006b). *Selen'in Anneanesi Geliyor*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2007a). *Minnoş Anne Oldu*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2007b). *Popi'nin Yatağı*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2007c). *Selen Sayı:2*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2007d). *Selen Sayı:3*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2008a). *Bizim Komşular Çok Komik*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008b). *Dereden Tepeden Dereliköy'den*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008c). *Kim Kime Ne Dedi*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008d). *Kuli'nin Rüyası*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008e). *Ninem Örgü Öriyor*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008f). *Ninem'in Kilimi*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008g). *Ninemle Hayvanat Bahçesinde*. Uçanbalık.
- Gürmen, A. (2008h). *Ormanda Sabah*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008i). *Selen Büyüyor 1*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008j). *Selen'in Çiftliği*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008k). *Selen'in Doktor Dedesi*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008l). *Şıkırdak'ın Çıngırağı*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2008m). *Selen Kıbrıs'ta*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2009a). *Padişahın Ebrusu*. Günışığı.
- Gürmen, A. (2009b). *Selen Abla*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2009c). *Selen Tatilde*. Kırlangıç.
- Gürmen, A. (2013). *KMG-8. Genç Timaş*.
- Jang, Y. J., Na, B. J., Kim, K. Y., Bae, S. H., Kim, C. W., Kim, E. Y., & Lee, M. S. (2007). A Study On The Knowledge, Attitude And Practice Of Handwashing Of Middle School Students. *Korean Journal of Health Education and Promotion*, 24(4), 1-22.
- Kamber, E. (2021). *Cognitive and social correlates of saving behavior in early childhood and adulthood*. (Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karakuş, N. (2015). Okul Öncesi Döneme Hitap Eden Tema İçerikli Çizgi Filmlerin Değerler Eğitimine Katkısı Yönünden Değerlendirilmesi: Niloya Örneği. *Değerler Eğitim Dergisi*, 12(30), 251-277.
- Kayadibi, F. (2002). Sevgi Faktörünün Eğitim Verimliliği Üzerine Etkisi. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, (5), 33-50.
- Kloek, M., Buijs, A., Boersema, J., & Schouten, M. G. (2017). Culture echoes in Dutch immigrants' and Non-Immigrants' Understanding and Values of Nature. *Journal of Environmental Planning and Management*, 61(5-6) 818-840. <https://doi.org/10.1080/09640568.2017.1319803>
- Koç, T. (2009). *İslâm Estetiği*. İSAM.
- Korkut, S. (2021). *Eğitim ya da Eğitim dergisinde yer alan metinlerin söz varlığı ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

- Kumbasar, E. (2011). *Muzaffer İzgü'nün romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kutbay, A. (2022). *İslami estetik romanların değerler eğitimi açısından incelenmesi: Nazan Bekiroğlu örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- MEB (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara.
- Moğul, S. (2012). *Mehmet Akif Ersoy'un Safahat isimli eserinin türkçe eğitimi ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Oğuzkan, F. (1987). *Çocuk Edebiyatı*. Emel.
- Okumuş, T. (2018). *Türkçem dergisinde yer alan metinlerin eğitsel değerler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Özbay, M. ve Tayşi, E. K. (2011). Dede Korkut Hikâyeleri'nin Türkçe Öğretimi ve Değer Aktarımı Açısından Önemi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 21-31.
- Öztürk, H. (2013). *İlköğretim 100 temel eserdeki manzum metinlerde değerler*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sancak, Y., Topkaya, Y., Şimşek, U. (2013). Mevlana'nın Mesnevi Adlı Eserinde Yer Alan Hikâyelerin Misafirperverlik Değerini Öğretmedeki Rolü. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(26), 470-481.
- Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Kök.
- Siti Halimah, A. (2019). The Islamic Education Values in the Cartoon Movie Of "Upın&Ipin". *Jurnal Ilmu al-Qur'an dan Tafsir Program Studil Imual Qur'an dan Tafsir*, 4(1). Erişim adresi: jurnal.dharmawangsa.ac.id
- Smith, C. E., Echelbarger, M., Gelman, S. A., & Rick, S. I. (2018). Spendthrifts and Tightwads in Childhood: Feelings about Spending Predict Children's Financial decision Making. *Journal of Behavioral Decision Making*, 31(3), 446-460. [doi:10.1002/bdm.2071](https://doi.org/10.1002/bdm.2071)
- Sönmez, Ö. F. & Akıncan, N. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yardımseverlik ve Dayanışma Değerlerinin Ulusal Gazetelerde Yer Alma Düzeyinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 14(2), 802-815.
- Sözcü, U. (2015). *7. Sınıf öğrencilerinin bilimsellik değerine ilişkin zihinsel modelleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Şahin, Ç. (2013). Verilerin Analizi. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ed. R. Y. Kınca) içinde (s. 183-217). Nobel.
- Şirin, M. N. (2000). *Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı.
- TDK Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> (13.04.2022).
- Tümen, T. (2018). *Naki Tezel'in masalları ve değerler eğitimi açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Uzuner Yurt, S. (2013). *Sevim Ak'ın öykülerinin eğitsel değerinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yaman, E., Bayburtlu, F. İ., Tekir, B., & Kırman, S. (2015). Dede Korkut Çizgi Filminde Yer Alan Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 245-269.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2010). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin.
- Yılmaz, E. (2022). *Ortaokul fen bilimleri ders kitaplarının değerler eğitimi bakımından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tokat.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları:

Birinci yazar: %60

İkinci yazar: %40

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions:

First Author: %60

Second Author: %40

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.